

Ocena.

C. kr. največja avstro-ogrsko tovarna za harmonije (lastnik je Al. Hugon Lhota) v Kraljevem Gradci (Königgrätz) na Českem je „stalni učilski izložbi Pedagogičkega društva v Krškem“ poslala „franko“ krasen harmonij. Narejen je iz orehovega lesa in po vnanji in notranji obliki izdelan jako fino in elegantno. Ta harmonij kinča vso izložbo in dela čast imenovanemu izdelovalatelju. Ker v sobi ne zavzema veliko prostora, priporoča se zlasti kot krasno pohištvo za orglavce. Cena harmoniju je 213 gld. (ako se plača precej — in 238 gld. na mesečne obroke po 10 gld.) Za posameznika je ta vsota res malo velika, toda kdor harmonij vidi ter sliši, kako milo in zvenčeče doni, bode pritrdil, da ni predrag — posebno, če pomislimo, da si ga lahko omislamo na mesečne obroke. Dobé se pa manjši in mnogo cenejši harmoniji — tudi na mesečne obroke. Kdor precej plača, dobí harmonij katerekoli vrste za 10% ceneje. Najcenejši in najmanjši harmonij stane 80 gld. (70 gld.) s 4 oktavami C—C (8'), in s tremi spremeni (registri): forte, expression in forte, ki gotovo zadostuje vsakemu učitelju-orglavcu. Če bi pa ta ali oni želel večjega, obrne se pa lahko na ravnost pismeno na lastnika tovarne. Al. Hugona Lhota harmonij se lahko vsakdo ogleda v „Krški učilski izložbi“, ki je iz trpežnega orehovega lesa in lepo loščen (politiran). Ima 5 oktav, tasturo od C—C dvoigravno, 6 oktav glasovni obseg (8', 16', 8') in 12 spremenov (registrov) s „percussionom“ (tihim in milim glasom, podobnim glasovirju). Spremeni so uvrščeni tako-le: v sredi (G) Grand-jeu in (E) Expression; na desni strani od tega so: (P) Percussion, (1) Flûte, (2) Clarinette, (V) Vox humana in (O) Forte; na levi strani od (G) so: (P) Percussion, (1) Cor anglais, (2) Bourdon, (P) Piano (pour 1) in (O) Forte.

Kako je treba s harmonijem ravnati, da se ne pokvari in da igralec dobí vsakovrstne spremene glasov, povedano je natančno v navodu, ki ga lastnik tovarne na zahtevanje pošlje vsakemu radovoljno in brezplačno.

V obče pa priznavamo javno in nikakor ne pretiravamo, ako rečemo: „Al. Hugona Lhota tovarna za harmonije v Kraljevem Gradci je v tej stroki jedna najboljših v naši državi. Čim dalje se igra na Lhotinem harmoniji, tem bolje se človek čudi lehkemu in urnemu mehanizmu, glasnim spremembam, tikajočim se tihotne milobe in veličastno se glaseče glasovne moči, — sosebno se vse te dobre lastnosti nahajajo pri našem harmoniji. Izborni material, solidno delo, zunanja elegantnost in razmeroma ne previsoka cena užé dovolj kaže, da izdelovatelj harmonijev, Al. H. Lhota, zasluži v tem oziru mnogo naročil od častite duhovščine in vsega slovenskega učiteljstva! Tukaj pač veljajo besede: „Delo hvali mojstra.“ —

— r.

Književnost.

— „Prvo nemško slovnico in Prvo nemško berilo za slovenske ljudske šole“. Sestavili A. Praprotnik, A. Razinger in A. Žumer. V Ljubljani. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1888. 142 strani male osmerke.

Mladina se po obstoječih zakonih mora veliko učiti. Kolikor veliko predmetov je v učnih načrtih, vendar nijednega ne bi radi izpustili niti učitelji niti stariši, ako vse dobro premislijo. Še celó nemščine, zoper katero Slovenci večkrat, da skoraj vselej po pravici rogovilimo, ne bi domoljubni Slovenci radi opustili, samo da se nam v tej točki svoboda privoli, in da se nemščina učí le o pravem času in na pravem mestu. Učé naj se je oni otroci, katerih stariši to naravnost terjajo, a naj se ne učí na enorazrednicah, tudi ne v 1. in 2. šolskem letu. V 3. šolskem letu naj bode še le dovoljeno, da se učí ta obligatni predmet; na tej stopinji naj se izročí spretnemu učitelju, ki naj se posluži pri tem

težavnem nauku najboljše metode in najbobotjše učne knjige. — Pred nami leži nova šolska knjiga za nemški jezik na slovenskih ljudskih šolah, katero so spisali slovenski šolniki, ki so skozi in skozi in dobrem glasu. Poglejmo, kaj obsega? Ima tri dele. Prvi del kaže črke in zloge torej prvotne vaje v čitanji in prve poglavitne pojme o pravopisu in precej le slovniške tvarine na podlogi golega stavka. V drugem delu se zopet nadaljuje o pravopisu ter ima lep del slovniške tvarine na podlogi razširjenega stavka. Tretji del ima nemško berilo, v vsem 94 berilnih vaj, katerih je gotovo dovolj. Po tej osnovi takoj vidimo, da je knjiga določena za 2 šolski leti. Na šestrazrednicah bi jej jaz odmeril prostor v 3. in 4. razredu, morebiti tudi na petrazrednicah bi jej drugega prostora ne odmeril. Na čveterorazrednicah bi jo rabil v 2. polovici 2. razreda in završil s tretjim razredom. Na trirazrednicah bi jo imel morebiti už v 1. polovici 2. razreda, ko so bili otroci te stopinje 2 leti v 1. razredu.

Razvrstimo nekoliko tvarine prvega dela po njenih oddelkih. I. oddelek ima črke in zloge, nemške pisane in tiskane črke. Ta oddelek je sestavljen čedno, po pravilni sintetični metodi; pri vsaki vaji so najprvo latinske črke, potlej še le nemške (kurentne in gotiške); vse so kaj čedne, dosta velike, tako da se otrok už iz knjige same lahko uči ličnega nemškega lepopsija. O vajah: „samoglasniki in soglasniki“ ne dá se ničesar oporekati, vse z nalogami vred so pravilne. To veljá tudi v poglavji „razlagovanje“, kjer stoji edino to „nepotrebno“ pravilo, da se je oster „ß“ vpletel med neločljive soglasnike „st, sp, pf“. Pri oddelku „Pravopis“ se nam zdí, da je pri napisu nemško poimenovanje: „geschärfte Selbstlaute“, gedehnte itd. odveč, kakor je v obče po mojem mnenji odveč, pretežavno, da bi se otroci učili na tej stopinji slovniška termina tudi už v nemškem jeziku. Skoro boljše bi bilo, da bi pri vseh vajah (pri nalogah ne) poleg nemške besede stala slovenska prestava. —

Slovnica (III. oddelek) se lepo opíra na tvarino, ki se je v slovenskem jeziku už obravnavala. Naloge v tem oddelku so pri samostavniku većinoma zeló primerne, vendar nekatere precej težke, zlasti če mora učenec v nemškem jeziku napisati krstna imena, imena gorá, vodá, dežel, mest. V poglavji stavek na strani 28. nam je zeló ustreženo z olajšavo, po kateri lahko določi učenec množino nemških samostalnikov. To potrebno olajšavo najdemo na več mestih te knjige. V obče ima knjiga veliko prednosti pred sedanjimi šolskimi knjigami te vrste. Te prednosti so: Pred vajami in nalogami ima male besednjake (vokabule), ki stopajo práv razločno učencu pred oči. Slovniška tvarina se podaje v malih poglavjih, tako da se polagoma napreduje od stopinje do stopinje. Pravil res dá ni premalo, ali vsa so povedana na kratko in jasno. Nalog in vaj je silno veliko, a so kratke in menda ne preveč težke, kar se nikakor ne more reči o nalogah dosedanje druge nemške slovnice. Deklinacija in konjugacija ste pregledno tiskani pri vseh besedah, ki se v knjigi sklanjajo ali spregajo. Berilne vaje so skozi in skozi lepe, a so namenjene bolj mehaničnemu izurjenju v branji. Nekaj se oživé le tedaj, ako bi jih učitelj poslovenjeval. Za to se už še dobí časa; da bi jih slovniško porabil, v to pa ni dovolj razuma pri učencih na teh stopinjah; zmanjkuje pa tudi časa. Da bi te berilne vaje še več koristile, naj bi bile tako osnovane, kakor so bila Slomšekova stare berila ali kakor so laške slovnice za slovenske šole (dobé se v c. kr. zalogi), ki imajo na drugi strani isto v materinščini, kar je na prvi v tujščini. — V obče je ta nemška slovnica velik napredek na polji našega šolskega slovstva. Mi le želimo, da bi jo slavno ministerstvo kmalu odobrilo. Založnikoma smo tudi hvaležni, kajti knjiga ima lepo vnanjo obliko, bel papir in čeden tisk; le premajhne črke so po nekaterih mestih, posebno pri slovenskih pravilih in nalogah. —

Tiskovnih pomot tudi nismo opazili, razen nekaterih malih, n. pr. beseda „peit-schen“ str. 8 je slabo razložena, „Xeres“ mesto „Xerxes“ str. 15, „lob“ mesto „lobe“ str. 41. J. Lapajne.

D o p i s i.

Iz Krškega. Pedagogiško društvo. Za tekoče društveno leto so nadalje plačali g. g.: Jezernik Anton, učitelj na Branskem; Rozman Florijan, učitelj v Dolini; Kaligar Karol, učitelj pri Sv. Križi; Donati Amalija, učiteljica v Čateži; Lomšek Šimen, učitelj v Cerkljah; Lavrič Josip, učitelj v Gradci; Strle Terezija, učiteljica v Gôrjah; Levec Ivan, učitelj v Mokronogu; Knaflič Radoslav, učitelj v Šmarji; Leban Anton, nadučitelj v Komnu; Šest Andrej, učitelj v Metliki; Mešček Josip, nadučitelj v Globokem; Jamšek Fran, ravnatelj v Rajhenburgu; dr. Marinko Josip,